

Nr 58.

Godkänd av första kammaren den 8 mars 1927.

Godkänd av andra kammaren den 8 mars 1927.

*Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckta motioner
om åtgärder för snabbare offentliggörande av valresultaten
vid landstingsval och kommunalfullmäktigeval.*

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 2.)

Till Konungen.

I två likalydande motioner, nr 72 i första kammaren av herr *Möller m. fl.* och nr 125 i andra kammaren av herr *Vennerström m. fl.*, har hemställts, »att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att den i riksdagsskrivelsen 319 år 1924 begärda utredningen om sådan ändring i lagen om val till riksdagen, att resultatet av val till andra kammaren tidigare än nu sker bliver bekant, måtte utsträckas att omfatta även landstingsval och kommunalfullmäktigeval, samt att av utredningen föranledda förslag måtte snarast möjligt för riksdagen framläggas».

Såsom stöd för detta yrkande hava motionärerna anført följande:

»I motion vid 1924 års riksdag begärdes sådana ändringar i lagen om val till riksdagen, att i densamma stadgades skyldighet för valnämnd att efter sedan valkuverten räknats och antecknats i protokollet öppna kuverten och företaga en preliminär sammanräkning för utrönande av rösternas fördelning mellan de olika partibeteckningarna. Som skäl för denna begäran anfördes, att den långa väntetid, som efter de proportionella valens införande förflyter mellan röstavlämningen och sammanräkningen, tvivelsutan inverkar menligt på väljarekårens intresse för själva valförrättningen, vadan intresset kunde förväntas bli starkare, om en preliminär sammanräkning av rösterna verkställdes omedelbart efter röstavlämningens slut och resultatet genast kunde komma till allmänhetens kännedom.

Konstitutionsutskottet erkände för sin del önskvärdheten av valresultatets snabbare offentliggörande. Utom det av motionärerna framförda skälet för en preliminär sammanräkning genom valnämnderna och magistraterna anförde utskottet, att en alltför lång tidsutdräkt stode i mindre god överensstämmelse med den ökade omedelbara verkan, som valen erhållit genom det i tillämpningen erkända sambandet med regeringsbildandet. Utskottet anslöt sig därför till kravet på en preliminär sammanräkning. Men det

fann sig icke kunna på rak arm föreslå en omedelbar lagändring utan ansåg, att frågan borde underkastas närmare utredning. Denna skulle i främsta rummet gälla sättet för prövningen av valsedlarnas giltighet samt frågan, huruvida den preliminära sammanräkningen borde sträckas så långt som till rösternas fördelning mellan underpartier och fraktioner.

Riksdagen anslöt sig helt till konstitutionsutskottets förslag och anhöll i riksdagsskrivelsen 319, att Kungl. Maj:t 'ville låta verkställa utredning, huruvida sådan ändring må kunna företagas i lagen om val till riksdagen, att resultatet av val till andra kammaren tidigare än nu sker bliver bekant, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen må kunna föranleda'. Utredningen begränsades som synes till att gälla val till andra kammaren. Redan hösten 1928 äger val till denna kammare rum. Det torde därför med bestämdhet kunna förväntas, att utredningsarbetet bedrivs så planmässigt av Kungl. Maj:t, att förslag kan framläggas senast till 1928 års riksdag och preliminär sammanräkning sålunda ske vid samma års val till andra kammaren.

Sedan 1924 års riksdagsskrivelse avläts, har erfarenhet vunnits, att det reformkrav, som riksdagen då uppställde, icke bör begränsas till andra-kammarvalen. Vid 1926 års landstingsval väckte det starkt och allmänt missnöje, att sammanräkningarna mångenstädes dröjde så lång tid efter valet. Åtskilliga länsstyrelser visade en utpräglad obenägenhet att inom rimlig tid verkställa sammanräkningarna, och i något län hände det, att allmänheten nödgades vänta en hel månad, innan slutligt besked om valresultatet kom. Oavsett partiställning uttalade pressen enhälligt sitt beklagande av denna långsamma tågordning och påyrkade en sådan anordning, varigenom valresultatet omedelbart efter valförrättningens slut kunde åtminstone i summarisk form komma till allmänhetens kännedom. Enligt pressens samstämmiga uppfattning skulle en dylik reform avsevärt stimulera valintresset. Man torde sålunda stå i samklang med en allmän och stadgad mening, om man påyrkar, att den av riksdagen redan beslutade utredningen måtte omfatta även landstingsvalen.

Det torde också kunna ifrågasättas, om icke den preliminära sammanräkning, som föreslås för val till andra kammaren och landstingen, även borde komma till stånd vid kommunalfullmäktigeval. För stadsfullmäktigevalens vidkommande kunna dock särskilda åtgärder för en snabbare sammanräkning anses onödiga, alldenstund redan nu magistraterna så gott som undantagslöst verkställa sammanräkningen omedelbart efter valen. Det är visserligen sant, att kommunalfullmäktigevalen icke äga någon politisk betydelse eller äro föremål för ett allmänt riksintresse. Men å andra sidan finnes knappast något skäl, varför den lokala valmanskåren skulle vid ett kommunalfullmäktigeval undanhållas det preliminära besked om valresultatet, som skulle ges den vid valen till andra kammaren och landstingen. Detta så mycket mindre som utvecklingen gått i den riktningen att landstingsval och fullmäktigeval ofta förrättas på samma dag. Därtill bör läggas,

att de praktiska svårigheter, som äro förenade med ett preliminärt sammanräkningsförfarande, torde vara mindre vid fullmäktigevalen.»

Den utredning angående snabbare offentliggörande av valresultaten vid val till riksdagens andra kammare, som av 1924 års riksdag begärdes, (riksdagens skrivelse nr 319), har föranlett Eders Kungl. Maj:t att till innevarande riksdag framlägga proposition (nr 188) i ämnet.

De skäl, som lågo till grund för nämnda riksdagsskrivelse, torde i viss utsträckning äga giltighet även i fråga om de kommunala valen. Vissheten om att resultatet av ett val snabbt blir bekant är i sin mån ägnad att höja intresset för valen, och åtgärder i angiven riktning kunna möjligen medföra ett ökat valdeltagande. Behovet av en ändring framträder särskilt i fråga om landstingsmannavalen, vilka i viss mån hava politisk karaktär och sålunda i detta avseende kunna likställas med val till riksdagen. Vad kommunalfullmäktigevalen beträffar, torde visserligen icke samma skäl för införande av en snabbare procedur vid rösträkningen föreligga, men riksdagen anser dock, att även denna fråga bör upptagas till prövning. För stadsfullmäktigevalens vidkommande torde, såsom också motionärerna framhålla, särskilda åtgärder för påskyndande av sammanräkningen knappast vara behöfliga.

Riksdagen finner sig alltså böra hemställa om utredning i det av motionerna angivna syftet. Vid utredningen böra de synpunkter, som i riksdagsskrivelsen av år 1924 anfördes, i tillämpliga delar beaktas. Den *rösträkning* genom valförrättare i distrikten, varigenom ett snabbare offentliggörande av valresultaten skall möjliggöras, bör alltså vara av blott preliminär karaktär och icke föregripa den definitiva *röstsammanräkningen* genom vederbörande valmyndigheter.

Riksdagen får alltså i anledning av förevarande motioner hemställa att Eders Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida sådana ändringar må kunna vidtagas i gällande föreskrifter angående landstingsval och kommunalfullmäktigeval, att utgången av dessa val tidigare än nu sker bliver känd, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 8 mars 1927.

Med undersåtlig vördnad.
